

PIRMAS

Tai prasidėjo, kaip prasideda viskas: nuo mergaitės, stovinčios ant kranto, bijančios ir besiilginčios.

IŠ EMRIO MIRDINO ROMANO ANHARADA, 191 M.

Skelbimas buvo apspuręs ir sudriskęs tarsi puslapis, išplėštas iš kažkieno mėgstamos knygos. Efė neabejojo, kad tai padaryta tyčia. Jis buvo atspausdintas ant storo geltono pergamento, šiek tiek primenančio piešimo drobę. Kraštai užsiritę į vidų – droviai ar savininkiškai, lyg pergamentas saugotų kokią paslaptį.

Efė abiem delnais išlygino popierių ir prisimerkusi įsižiūrėjo į vinguriuojančias eilutes. Ranka rašytas tekstas keliose vietose buvo išteptas. Be to, per jį it koks apgamas ar pelėsis driekėsi neaiškios formos vandens dėmė.

*Gerbiami architektūros koledžo studentai,
Liro nacionalinio rašytojo EMRIO MIRDINO šeima kviečia teikti paraiškas dvaro, esančio už velionio rašytojo gimtojo Soltnio miesto, Devynių Varpų įlankoje, projektavimui.*

Mes prašome, kad projektuojamas statinys – HIRAITO DVARAS – būtų pakankamai erdvus įsikurti ne tik

Mirdino šeimos nariams, bet ir jo paliktai didelei knygy, rankraščių ir laiškų kolekcijai.

Mes prašome, kad projektai atspindėtų Mirdino būdą ir jo didžiulės bei reikšmingos kūrybos dvasią.

Mes prašome atsiųsti projektus toliau nurodytu adresu ne vėliau kaip iki rudens vidurio. Su nugalėtoju bus susisiekiama pirmąją žiemos dieną.

Trys sąlygos, visai kaip vienoje Mirdino pasakų. Efės širdis ėmė plakti lyg pašėlusį. Jos ranka pati pakilo prie šviesių plaukų, kaip paprastai susuktą į kuodą ir perrištą juodu kaspiniu. Palygino kelias išsipešusias sruogas, mieguistame, saulės nušviestame koledžo vestibulyje auksu tviskančias aplink jos veidą.

– Atleiskite, – pasigirdo kažkieno balsas.

Efė greitai žvilgtelėjo per petį. Už jos stovėjo kitas architektūros koledžo studentas rudu tvido švarku ir akivaizdžiai susierzinęs siūbavo ant kulnų.

– Tuojau, – tarė ji. – Dar nebaigiau skaityti.

Ji nekenė savo drebančio balso. Studentas nepatenkintas kažką sumurmėjo. Dar smarkiau besidaužančia širdimi Efė vėl atsi-
grėžė į skelbimą. Tačiau nebebuvo ko skaityti, tik adresas apačioje. Jokio parašo, jokio *kuo didžiausios sėkmės* palinkėjimo!

Studentas ėmė stuksenti koja į grindis. Efė stvėrė krepšį ir kiek pasikuitusi rado rašiklį – nepagarbiai paliktą be dangtelio, dulkėmis storai nuklotu plunksnos galiuku. Efė spustelėjo jį pirštu, tikėdamasi pamatyti rašalo lašą, bet veltui.

Jai sugniaužė paširdžius. Ji paspaudė dar kartą. Vaikinas perkėlė svorį ant kitos kojos ir senos lentos gailiai sugirgždėjo. Efė įsi-

kišo rašiklį į burną ir čiulpė tol, kol ant liežuvio pajuto metalinį rašalo skonį.

– Dėl Dievo meilės, – burbtelėjo vaikinai.

Ji paskubomis užsirašė adresą ant plaštakos viršaus ir įsimetė plunksnakotį į krepšį. Tada pasitraukė nuo sienos, nuo skelbimo ir nuo vaikino, kol šis daugiau nieko nepasakė. Vis dėlto, spėriai žingsniuodama koridoriumi, dar spėjo nugirsti pro dantis iškošto keiksmažodžio pabaigą.

Efės skruostai užsiliepsnojo. Ji nėrė į auditoriją ir kaip visada įsitaisė tame pačiame suole, vengdama kitų studentų, lėtai slenkančių į savo vietas, žvilgsnių. Nudūrusi akis įsispoksojo į rašalo kraują ant plaštakos. Žodžiai jau bluko, virsdami dėmėmis, tarsi adresas būtų burtai, galiojantys juokingai trumpą laiką.

Mirdino knygose žiaurieji burtai buvo fėjų pinigai. Efė jas visas buvo skaičiusi tokią daugybę kartų, kad jo pasaulio logika užklojo jos pasaulį tarsi blizgus kopijavimo popieriaus lapas originalą.

Efė sutelkė dėmesį į žodžius, mėgindama juos įsiminti, kol rašalas neišbluko neįskaitomai. Primerkusi akis taip stipriai, kad net ėmė ašaroti, stengėsi pamiršti vaikino pavymui mestą įžeidimą, tačiau negalėjo liautis galvoje perkraatinėjusi visų priežasčių, dėl kurių šis galėjo iš jos šaipytis.

Pirma: ji buvo vienintelė mergina architektūros koledže. Net jei tas vaikinai anksčiau nebuvo pastebėjęs jos, vaikščiojančios koridoriais, be jokios abejonės, matė jos vardą egzaminų rezultatų lape, o vėliau vestibulyje kabančiame koledžo studentų sąrašė. Prieš tris dienas kažkoks anoniminis keršytojas užbraukė jos pavardę Seir ir viršuje užrašė nešvankų žodį.

Antra: ji buvo vienintelė mergina architektūros koledže ir per stojamuosius egzaminus pasirodė geriau už jį. Efė surinko pakan-

kamai aukštus balus ir jie galėjo atverti jai kelią į literatūros kole-džą, bet į jį moterų nepriėmė, taigi ji pasirinko architektūrą: ne to-kias prestižines, ne tokias įdomias ir, jos supratimu, nepalyginamai sunkesnes studijas. Jos protas nedirbo tiesiomis linijomis ir stačiais kampais.

Trečia: jis žinojo apie magistrą Korbeniką. Kai Efe apie jį gal-vodavo, prieš akis iškildavo tik atskiros detalės. Auksinis laikrodis, patogiai įsitaisęs juoduose tankiuose plaukuose. Tai, koks suaugęs jis atrodė, Efe sukretė lyg smūgis į pilvą. Nedaug berniukų, nes jie ir buvo tik berniukai, jos koledže turėjo tokius tankius plaukus ant rankų ir dar mažiau – tokius brangius laikrodžius.

Efe stipriai prisimerkė trokšdama, kad vaizdas išnyktų. Kai vėl atmerkė akis, lenta priešais ją atrodė perregima ir langas naktį. Už jos ji galėjo matyti tūkstančius neryškių, miglotų dalykų.

Jos studijų profesorius magistras Paris kaip paprastai dėstė įvadą, tik argantiečių kalba. Tokia buvo naujoji universiteto poli-tika, įsigalėjusi vos prieš šešias savaites, prasidėjus pirmam semes-trui. Oficialiai tai buvo padaryta iš pagarbos keliems universitete studijuojantiems argantiečiams, o neoficialiai – iš baimės ir noro apsisaugoti. Jei Argantas laimėtų karą, ar primestų savo kalbą vi-sam Lirui? Ar vaikai augtų, mokydamiesi tarti jų balses ir veiksma-žodžius, o ne deklamuoti liriečių poeziją?

Būtų neblogai, jei visi universiteto studentai turėtų tokį pra-našumą.

Bet net tada, kai magistras Paris vėl perėjo prie liriečių kalbos, Efei galvoje vis dar zujo mintys kaip įsiaudrinę, niekaip užmigti negalintys šuniukai. Magistras Paris norėjo, kad iki kurso pabai-gos visi studentai jam įteiktų du skerspjuvio brėžinius. Ji pasirinko

Miegančiųjų muziejų. Kair Iselo mieste tai buvo turistų lankomiausia vieta ir, kaip šnekėjo žmonės, liriečių magijos būstinė. Ten, stikliniuose karstuose, miegojo septyni Pasakotojai, tyliai saugodami Lirą nuo pavojų ir laukdami, kol, atėjus juodžiausiai akimirkai, galės pakilti ir apginti savo tėvynę. Tai buvo arba provincialūs prietarai, arba tikra tiesa, nelygu, ko klausai.

Nuo tada, kai buvo palaidotas Mirdinas, prieš pat semestro pradžią, bilietus į muziejų akimirksniu išpirkdavo – prie kasos per visą kvartalą nusidriekdavo žmonių eilės. Efė tris kartus bandė patekti į muziejų, tačiau, išstovėjusi eilėje kelias valandas, nieko nepėdavo. Taigi, piešdama Miegančiųjų veidus, įsivaizdavo, kokie jie galėtų būti. Ypač daug dėmesio Efė skyrė Mirdino veido bruožams. Net miręs jis turėjo atrodyti išmintingas ir švelnus, toks, koks būtų buvęs jos tėvas.

Tačiau dabar, Pario balsui nepaliaujamai dūžtant į ją lyg ato- slūgio bangoms į krantą, Efė atsivertė naują eskizų sąsiuvinio lapą ir pieštuku užrašė: *HIRAITO DVARAS*.

Po paskaitos Efė patraukė į biblioteką. Kol kas ji pateikė tik vieną skerspjuvio brėžinį ir tas pats turėjo daug trūkumų. Fasadas buvo pakrypęs į vieną pusę, tarsi muziejus stovėtų ant uolėto skardžio, o ne skrupulingai suplanuotame Kair Iselo centre. Aplink jį lyg jūros kriauklė vijosi universiteto pastatai iš blyškaus marmuro ir saulės išbalinto geltono akmens.

Mokydamasi gimnazijoje, Efė niekada nebūtų drįsusi pateikti tokio prasto darbo. Bet per šešias studijų universitete savaites daug kas pasikeitė. Ji atvyko į Kair Iselą kupina vilties, degdama aistra ir netgi noru varžytis, tačiau greitai visa tai išgaravo. Laikas čia atrodė

ir sutrumpėjęs, ir begalinis. Jis vilnijo virš jos, tarsi ji būtų į jūros dugną nugrimzdusi statula, ir kartu svaidė bei daužė ją it suglebusį, bangose plūduriuojantį kūną.

Vis dėlto žodžiai *Hiraito dvaras* įsmigo Efei galvoje kaip kablukas, skatindami siekti kokio nors tikslo, tegu ir labai migloto. Gal ir gerai, kad migloto. Kai nežinai jokių erzinančių, praktinių smulkmenų, lengviau įsivaizduoti, kad tikslas ranka pasiekiamas.

Biblioteką nuo architektūros koledžo skyrė vos penkios minutės kelio, tačiau Efei jis be galo prailgo, mat vėjas nuo Balos ežero it botagas čaižė jai skruostus ir lediniais pirštais piktai taršė plaukus. Skubiai įsmukusi pro dvigubas duris, ji iškvėpė šaltą orą ir staiga ją užliejo tiršta, bauginanti tyła.

Pačią pirmą dieną universitete – dieną prieš sutinkant magistrą Korbeniką – Efe apsilankė bibliotekoje ir iš pirmo žvilgsnio ją pamėgo. Ji slapčia įsinešė puodelį kavos ir rado kelią į vieną iš apleistų patalpų šeštame aukšte. Regis, net liftas pavargo, kol ją ten užkėlė. Ropšdamasis į viršų, jis gailiai dejavo, dūsavo, girgždėjo ir barškėjo lyg dėžutėje purtomi lošimo kauliukai.

Šeštame aukšte buvo laikomos senovinės knygos apie visokius miglotus dalykus: Lire kadaise klestėjusios selkių* pramonės (kaip Efe išsiaiškino, labai pelningo verslo, išnaikinusio visus selkius) istorijos tomai. Arganto grybų enciklopedija su pridėta kelių puslapių išnaša, kaip atskirti Arganto trumus nuo daug kokybiškesnių Liro rūšių. Pasakojimas apie vieną iš daugelio karų tarp Liro ir Arganto, pateiktas iš stebuklingo šautuvo perspektyvos.

* Keltų ir skandinavų mitologijoje sutinkamos būtybės, kurios, išlipusios į krantą ir nusimetusios ruonio kailį, virsta žmonėmis. (Čia ir toliau – vertėjos past.)

Efė susirangė pačioje nuošaliausioje kertelėje, kokią tik galėjo rasti – po marmurine palange, – ir įniko skaityti šias paslaptingas knygas. Ją ypač domino pasakojimai apie fėjas ir ji išstis valandas praleido sklaidydama tomus apie fėjų ratus už Oksvičo ribų, o vėliau seniai mirusio profesoriaus etnografinę studiją apie fėjas, su kuriomis jis ten susidūrė. Šie šimtmečių senumo darbai universiteto buvo nurašyti kaip pietietiški prietarai. Jos aptiktos knygos buvo piktdžiugiškai sukrautos į lentynas su užrašu *Grožinė literatūra*.

Bet Efė jomis tikėjo. Ji tikėjo viskuo: sausais akademiniiais raštais, prietaringu pietietišku folkloru, epine poezija, perspėjančia apie Fėjų karaliaus klastą. Jei tik ji būtų galėjusi studijuoti literatūrą, būtų pati parašiusi išsamius traktatus, palaikančius savo tikėjimą. Tačiau įstrigo architektūros koledže, o tai tas pats kaip būti nutildytai, užčiauptai.

Dabar, stovint vestibulyje, biblioteka staiga tapo siaubą keliančia vieta. Kadaisė ją guodusi vienatvė virto milžiniška, tuščia erdve, kurioje gali nutikti daug blogo. Efė tiksliai nežinojo ko – tiesiog jautė erzinančią, neaiškią baimę. Tyla buvo tik trumpas atokvėpis prieš neišvengiamą nelaimę, tarsi stebėtum, kaip stiklinė slenka vis arčiau stalo krašto, laukdamas akimirkos, kai ji nukris ir suduš. Efė negalėjo suprasti, kodėl dalykai, kurie neseniai buvo tokie pažįstami, ėmė atrodyti priešiški ir keisti.

Ji neketino čia užsibūti. Lipant plačiais marmuriniiais laiptais, Efės žingsniai silpnai aidėjo, atsimušę į medžio drožiniais puoštus skliautus, kurie vertė ją jaustis taip, tarsi būtų atsidūrusi įmantrioje senovinėje papuošalų dėžutėje. Iš viršaus krintančioje auksinėje šviesoje sklandė dulkės.

Efė priėjo prie pasagos formos knygų išdavimo stalo ir uždėjo abi rankas ant lakuoto medžio. Už stalo stovinti moteris abejingai į ją pažvelgė.

– Labas rytas, – pasisveikino Efė, mėgindama nutaisyti kuo žavesnę šypsena. Tiesą sakant, buvo jau gerokai po pusiaudienio. Penkiolika minučių po antros. Bet ji atsikėlė tik prieš tris valandas ir vos nepavėlavo į magistro Pario paskaitą.

– Ko šiandien ieškote? – paklausė moteris akmeniniu veidu.

– Ar turite Emrio Mirdino knygų?

Moters išraiška pasikeitė. Akyse blykstelėjo panieka.

– Gal įvardytumėte konkrečiau? Grožinių, negrožinių, biografinių, teorinių...

– Negrožinių, – nutraukė ją Efė. – Ko nors apie jo gyvenimą, šeimą, – tikėdamasi pelnyti bibliotekininkės palankumą, pridūrė: – Skaičiau visus jo romanus ir eilėraščius. Jis mano mėgstamiausias rašytojas.

– Kaip ir pusės universiteto, – atrėžė moteris nesileisdama į kalbas. – Palaukite čia.

Ji dingo už durų anapus stalo. Nuo ore tvyrančio senų popierių ir pelėsio kvapo Efei ėmė niezėti nosį. Ji girdėjo, kaip šnara gretimuose kambariuose verčiami puslapiai, kaip tyliai dūzgia lubų ventiliatorius, mentėmis skrosdamas orą.

– Sveika, – tarė kažkas.

Tai buvo vaikinai iš koledžo vestibulio, tas, kuris norėjo perskaityti skelbimą. Dabar tvido švarką jis laikė pasikišęs po pažastimi, ant baltų marškinių juodavo įtemptos petnešos.

– Sveikas, – atsakė Efė greičiau nejuociomis negu sąmoningai. Toje tylioje, tuščioje erdvėje žodis nuaidėjo keistai. Ji patraukė rankas nuo stalo.

– Studijuoji architektūros koledže, ar ne, – paklausė jis, nors klausimas nuskambėjo labiau kaip teiginys.

– Taip, – neryžtingai numykė Efe.

– Aš taip pat. Ar ketini pateikti paraišką? Dėl Hiraito dvaro projektavimo?

– Ko gero. – Staiga ją apėmė keistas jausmas, tarsi plūduriuotų po vandeniu. Pastaruuju metu taip nutikdavo vis dažniau ir dažniau. – O tu?

– Turbūt. Klausyk, mudu galėtume dirbti kartu, – vaikinai taip stipriai suspaudė stalo kraštą, kad pabalo krumpliai. – Turiu galvoje, galime pateikti bendrą paraišką. Taisyklėse nepasakyta, kad tai daryti draudžiama. Laikydami išvien, turėtume didesnę galimybę pasirašyti kontraktą. Išgarsėtume. Tą pačią akimirką, kai baigtume koledžą, patys prestižiškiausi architektų biurai Lire pasiūlytų mums darbą.

Efei galvoje šmėstelėjo prisiminimas apie užgaulų žodį, mestą jai įkandin.

– Nesu tikra. Regis, jau žinau, ką darysiu. Per visą paskaitą piešiau tai, – ji tyliai nusijuokė, tikėdamasi sušvelninti nuoskaudą dėl atmesto pasiūlymo.

Vaikinas nenusijuokė ir net nenusišypsojo. Kurį laiką tarp jų kybojo tyla.

Kai vėl prabilo, jo balsas buvo vos girdimas.

– Tu tokia graži. Tikrai. Tu pati nuostabiausia mergina, kokią kada nors esu matęs. Ar žinai tai?

Jeigu ji atšautų „taip, žinau“, pasirodytų kaip išpuikusi harpija. Jei papurtytų galvą nepriimdama komplimento, būtų apsimerėlė, vaidinanti drovuolę. Tai tarsi fėjų pinklės. Kad ir kokį atsakymą pasirinktų, ji pasmerkta.

Todėl Efė užsikirsdama išlemeno:

– Gal padėtum man su tais skerspjūviais magistro Pario klasei. Manieji tikrai baisūs.

Vaikinas nušvito ir atlošė pečius.

– Žinoma, – tarė. – Leisk, užrašysiu savo telefono numerį.

Efė ištraukė rašiklį iš krepšio ir padavė vaikinui. Šis pirštais sugniaužė jai riešą ir užrašė septynis skaičius ant išorinės plaštakos pusės. Tą akimirklą lietaus vandens šniokštimas nustelbė visus kitus garsus, net įkrytų ventiliatoriaus dūzginimą.

Už knygų išdavimo stalo atsidarė durys ir pasirodė moteris. Vaikinas paleido Efės ranką.

– Gerai, – pasakė jis. – Paskambink, kai norėsi padirbėti prie savo skerspjūvių.

– Paskambinsiu.

Efė luktelejo, kol jis nulips laiptais, ir atsisuko į bibliotekininkę. Jos ranka buvo aptirpusi.

– Man labai gaila, – tarė bibliotekininkė. – kažkas išsinešė visas Mirdino knygas.

Efės balsas nuskambėjo neįprastai spigiai, kai ji pakartojo:

– Visas?

– Regis, taip. Manęs tai nestebina. Jis yra populiarus baigiamųjų darbų tema. Po jo mirties atsivėrė neaprėpiami plotai tyrinėjimams. Neišnaudotos galimybės. Kiekvienas literatūros studentas stengiasi tapti pirmuoju, parašiusiu jo gyvenimo istoriją.

Efė nudiegė paširdžius.

– Tai jas paėmė literatūros studentas?

Bibliotekininkė linktelejo. Ji kiek pasikuitė po stalu ir ištraukė registracijos žurnalą. Kiekvienoje jo eilutėje ir stulpelyje mirgėjo

knygų pavadinimai ir jas paėmusiųjų pavardės. Moteris atsivertė puslapį, kuriame buvo išvardyti biografinių darbų pavadinimai. Paėmusiųjų stulpelyje puikavosi ta pati daug kartų dailia rašysena išraityta pavardė: *P. Hilauris*.

Argantietiška pavardė. Efė lyg žaibas trenkė.

– Na, ačiū už pagalbą, – tyliai padėkojo dusliu, ašarų smaugiamu balsu ir taip stipriai sugniaužė kumščius, kad nagai skaudžiai susmigo į delnus. Ji neleis sau čia pravirkti. Ji jau nebe vaikas.

– Nėra už ką, – atsakė bibliotekininkė. – Paskambinsiu jums, kai knygos bus grąžintos.

Išėjusi į lauką, Efė tol trynė akis, kol nuginė ašaras šalin. Kaip ne-teisinga. Žinoma, literatūros studentas pirmasis nusičiupo knygas. Jis leido savo dienas, narstydamas kiekvieną nuostabiosios Mirdino poezijos posmą, kiekvieną jo garsiausio romano *Anharada* eilutę. Jis kasdien galėjo daryti tai, kam Efė turėjo laiko tik vėlai vakare, kai skubotai būdavo atlikusi architektūros užduotis. Palindusi po antklode, blausioje lempos šviesoje ji įnikdavo skaityti apiplyšusį *Anharados* egzempliorių, kuris visada gulėjo ant naktinio staliuko. Ji žinojo kiekvieną įtrūkį knygos nugarėlėje, kiekvieną lapo užlenkimą.

Ir dar *argantietis*. Efė nepajėgė suvokti, kaip literatūros kole-dže, pačiame prestižiškiausiame iš visų universiteto koledžų, galėjo studijuoti argantietis. Ir ne bet ką, o patį Mirdiną. Mirdinas yra Liro nacionalinis rašytojas. Visa tai atrodė kaip siaubingas likimo kardo dūris į nugarą, piktdžiugiškai jai skeltas antausis. Prieš Efės akis pleveno dailiai išraitytas vardas: *P. Hilauris*.